

Vergaderjaar 1988–1989

18 998

Aanvulling van de Overgangswet Nieuw Burgerlijk Wetboek (Invoeringswet Boeken 3, 5 en 6 NBW elfde gedeelte)

Nr. 8

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 2 mei 1989

Algemeen

1. De waardering van de Vaste Commissie voor Justitie voor de memorie van antwoord en de nota van wijziging doet mij veel genoegen.

2. De leden van de fractie van de P.v.d.A. vragen mij naar mijn huidige opvattingen omtrent de consequenties van de invoering van de Boeken 3, 5 en 6 voor de rechterlijke macht, zulks naar aanleiding van een zekere bezorgdheid in de rechtspraktijk over een vermeend optimisme ten departemente. Alvorens op de daaraan verbonden vragen in te gaan wil ik de volgende inleidende opmerkingen maken.

De invoering van een zo omvangrijk geheel van wetgeving als deze Boeken houdt een aantal problemen in, die ik hierna achtereenvolgens bespreek.

a. In de eerste plaats bestaat de mogelijkheid van onbekendheid van een min of meer belangrijk deel van de rechterlijke macht met het nieuwe recht. Dit kan goeddeels worden ondervangen door een passende en tijdige voorbereiding. Het nieuwe recht sluit op vele gebieden materieel in aanzienlijke mate aan bij het bestaande – het bestaande is, zo kan ook worden opgemerkt, in menig opzicht door anticipatie op de hoogte van het nieuwe gebracht –, maar inzicht in de belangrijkste verschillen tussen oud en nieuw en in de meer logische, structuur van het nieuwe vermogensrecht zal de overgang voor de rechtspraktijk vereenvoudigen. Nieuwe generaties juristen zijn hiermee reeds in hun opleiding vertrouwd gemaakt, oudere kunnen door het volgen van cursussen het nodige inzicht verwerven. Zulke cursussen, waarin ook het overgangsrecht zal worden betrokken, zullen in elk geval door het Post Academisch Onderwijs (PAO) en de Stichting Studiecentrum Rechtspleging (SSR) vanaf volgend jaar worden georganiseerd. In dit verband herinner ik eraan dat de zgn. Commissie van Wijzen voor een inwerkingsperiode van twee jaren heeft gepleit.

b. Hoe beter de voorbereiding verloopt, des te minder moeilijkheden zijn te vrezen van de onzekerheid die de invoering van nieuw recht door het gebrek aan ervaring daarmee steeds in enige mate begeleidt. Na de invoering rijzen Pothiers «mille questions inattendues» die omvangrijke wetgeving naar zijn aard nu eenmaal open pleegt te laten. Deze zijn per

definitie onvoorspelbaar, zowel naar aard als naar aantal. Men kan alleen constateren dat zelden een project van wetgeving van alle kanten, zowel in de literatuur als in de parlementaire geschiedenis, tijdens het proces van totstandkoming zo kritisch is bekeken en zo uitvoerig verantwoord als het onderhavige. Ook de handboeken en overige commentaren, die ten tijde van de invoering beschikbaar zullen zijn, hebben daarmee hun voordeel kunnen doen. Anderzijds neemt de nieuwe wetgeving talrijke onzekerheden weg die het oude BW aankleven. Een garantie voor een probleemloze overgang biedt dit alles niet, maar er bestaat toch voldoende reden om de vrees voor de voormelde onzekerheid – die slechts door ervaring met het nieuwe recht werkelijk zal kunnen worden weggenomen – te temperen door enig beredeneerd optimisme.

c. Een derde aspect van de invoeringsproblematiek wordt gevormd door het eigenlijke overgangsrecht.

Met de Commissie hoop ik dat de opzet van het onderhavige ontwerp met zijn toelichtende stukken het inzicht in vele te verwachten problemen zal bevorderen. Daarin is immers getracht per artikel van de nieuwe wetgeving de oplossing der voorziene overgangsvraagstukken aan te geven. Daarnaast mag op uitbreiding van de literatuur, nu in hoofdzaak bestaande uit de preadviezen van Brunner en Stein voor de Nederlandse Juristen Vereniging van 1985, worden gerekend. Blijkens de gepubliceerde jurisprudentie heeft de overgangsproblematiek bij de invoering van de Boeken 1 en 2 – waar zij eveneens tevoren in ruime mate door de wetgever onder ogen was gezien – tot zeer weinig procedures aanleiding gegeven. Mogelijk kan hieruit ook voor de Boeken 3, 5 en 6 enige hoop worden geput; in het algemeen is het aantal procedures over overgangsrecht per wet trouwens beperkt.

d. Tenslotte moet men rekening houden met de wijziging van het recht die van blijvende aard is. Wat het effect voor de werklust per saldo zal zijn, is moeilijk te voorspellen.

Nieuwe regels, in de Boeken 3, 5 en 6 vervat, zijn dikwijls aan de jurisprudentie onder het oude recht ontleend, of, omgekeerd, al dan niet door anticipatie, daarin inmiddels opgenomen. Zo bezigt HR 27 apr. 1984, NJ 1984, 679 bij de beoordeling van een beroep op onvoorziene omstandigheden tot verkrijging van wijziging van een overeenkomst een formulering die kennelijk aan artikel 6.5.3.11 is ontleend. Maar het is onmogelijk te zeggen of de rechtspraak ook niet zonder dit artikel tot dit of een soortgelijk criterium zou zijn gekomen, en evenzeer in hoeverre procedures, na de invoering van Boek 6 op dat artikel gebaseerd, nu al of niet juist door die invoering worden gestimuleerd – nieuwe wetgeving vormt één element in een bredere rechtsontwikkeling, ze is daarin produkt en producente tevens. Afdeling 6.5.2A betreffende de algemene voorwaarden bevat een geheel nieuw stuk wetgeving, maar komt in de plaats van de rechtspraak inzake een beroep op de beperkende werking van de goede trouw, waarmede de praktijk zich thans behelpt. Of ze tot meer procedures zal leiden, staat te bezien. Het is immers zeer wel mogelijk dat het uitschrijven der normen in de wetgeving duidelijkheid brengt en goeddeels preventieve werking heeft; in Duitsland is bij invoering van soortgelijke wetgeving de jurisprudentie beperkt gebleven.

Men zou wellicht op het eerste oog kunnen menen dat de situatie duidelijker is, waar het nieuwe recht nieuwe procedures invoert en oude overbodig maakt. Maar de invoering van die nieuwe procedures betekent lang niet altijd dat zij kwesties betreffen waarover onder het oude recht niet op andere wijze – bijv. bij wege van kort geding – kan worden geprocedeerd; soms sluit de nieuwe wet daarbij, nu wel toegelaten, hoger beroep of zelfs elke hogere voorziening tegen de betreffende beslissing uit. Zo wordt een geheel nieuwe procedure geïntroduceerd door artikel 6.5.2A.6, inzake algemene voorwaarden, ten behoeve van belangenorga-

nisaties; de rechtspraak heeft daarop niet willen vooruitlopen (HR 25 apr. 1986, NJ 1987, 742). Of er veel gebruik van zal worden gemaakt, is niet te voorspellen, mede omdat de procedure er op gericht is dat de belangengroepen het zoveel mogelijk door onderhandelingen eens worden. Maar in elk geval kan ze individuele acties vervangen, voorkomen en overbodig maken.

Omgekeerd is het natuurlijk niet gezegd dat bijv. het toelaten van vernietiging van een rechtshandeling en ontbinding van een wederkerige overeenkomst buiten rechte (artt. 3.2.13 en 6.5.4.8), waar thans een rechterlijke uitspraak nodig is, tot vermindering met een aanzienlijk aantal procedures leidt; dat is alleen het geval voor zover de wederpartij zich bij zo'n vernietiging of ontbinding neerlegt.

Uit het bovenstaande moge volgen dat het buitengewoon moeilijk is te voorspellen, welke invloed de invoering van de nieuwe wetgeving duurzaam op de aard en het aantal van de procedures, en daarmee op de werklast van de rechter, zal hebben.

Men mag ook niet over het hoofd zien dat het procederen meestal veel sterker wordt beïnvloed door andere factoren dan door een vervanging van wetgeving, zoals door de maatschappelijke ontwikkeling op lange termijn bijvoorbeeld op het gebied van het personenrecht, en periodiek door de economische conjunctuur, zoals op het gebied van het contracten-, hypotheek- en faillissementsrecht. Of het mogelijk is, de factor van de invoering van het nieuw BW hieruit te isoleren, is dubieus.

Wat het belang van die factor kan zijn, is wel op enigszins andere wijze te benaderen, en wel door een berekening van het percentage waarvoor de behandeling van rechtsvragen op het gebied van het vermogensrecht, voor zover dat bij de invoering van de Boeken 3, 5 en 6 aan de orde is, beslag legt op de totale aan de rechtspraak bestede tijd. In 1983 heb ik in een mondeling overleg met de Vaste Commissie hieromtrent een schatting gemaakt, waartoe ik moge verwijzen naar het Verslag van de UCV – 82 van 4 april 1984. Deze schatting kwam uit op een percentage van circa 5. Zelfs een relatief sterke stijging ten gevolge van de invoering der genoemde boeken zou dan op het totaal der rechterlijke werkzaamheden van geringe invloed zijn. Wel moet men er dan natuurlijk rekening mee houden, dat de verzwaring op de handelskamers der gerechten komt te rusten.

De bovenstaande overwegingen hebben mij geleid tot de volgende maatregelen ten behoeve van de rechterlijke macht. In de eerste plaats zal de SSR cursussen ter hand nemen, zoals hierboven reeds is aangegeven. Daarvoor zullen op de begroting van mijn departement middelen worden uitgetrokken.

Tegen de achtergrond van de onzekerheden omtrent het effect van de invoering der nieuwe wetgeving op de werklast der rechterlijke macht heb ik de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak voorgesteld een gemengde commissie van beperkte omvang, samengesteld uit leden van de rechterlijke macht en departementsambtenaren in te stellen. De NVvR heeft dit voorstel inmiddels aanvaard. Deze commissie zal vóór de invoering de hierboven genoemde factoren en verwachtingen nader kunnen analyseren, en van de invoering af de ontwikkelingen nauwlettend volgen. Dreigende moeilijkheden kunnen dan – zowel vóór de invoering als, naar aanleiding van de opgedane ervaring, na de invoering – tijdig worden gesignaleerd en met passende maatregelen, zoals tijdelijke of eventueel blijvende versterking der gerechten, worden voorkomen of uit de weg geruimd. Langs deze weg kan tevens worden vermeden dat eventuele misrekeningen te laat worden onderkend en zo

tot achterstanden zouden leiden, waarvan de opheffing zwaardere maatregelen zou eisen.

Welk bedrag daarmee zal zijn gemoeid, is, zoals uit het voorgaande wel volgt, thans nog niet te zeggen, maar het is niet te verwachten dat het tot relatief grote uitgaven zal leiden.

Titel 3 – Algemene overgangsbepalingen in verband met de Boeken 3–8

Artikel 68a

Het is niet uitgesloten dat de door de Commissie geopperde formulering nog enige verduidelijking brengt. Ik ben daarom bereid, haar over te nemen. Tevens is een misslag hersteld.

Artikel 69

a. De woorden «omtrent een vermogensrecht» kunnen inderdaad wel worden gemist. Bij de tweede nota van wijziging wordt voorgesteld hen te schrappen.

b. De opmerking van de Commissie dat «feiten» in het onderhavige verband slechts één categorie van de «vereisten» vormen, is juist. Naast de vereisten van juridische aard – zoals causaliteit, toerekening, onrechtmatigheid, geldigheid – staan de vereisten van tenminste ten dele feitelijke aard. Deze kan men onderscheiden in feiten in de zin van gebeurtenissen en in een, meer duurzame, toestand, zoals het zijn van eigenaar of minderjarig, het bestaan van een overeenkomst, enz. (verwezen zij naar de m.v.a. blz 2, tweede alinea). De vraag waarom het nu in artikel 69 onder d gaat, is, in welke gevallen wel en in welke niet terstond met de invoering van de nieuwe wet en als gevolg daarvan een vorderingsrecht moet ontstaan. Daar zo'n vorderingsrecht nooit uit de vervulling van zuiver juridische vereisten zonder feitelijke ondergrond zal ontstaan, kan deze categorie verder achterwege blijven.

Voor het overige moet men zich de toestand voorstellen die kan bestaan op het tijdstip waarop de nieuwe wet van toepassing wordt, in het algemeen het tijdstip van inwerkingtreding. Stelt de nieuwe wet als vereiste voor een rechtsgevolg een feit in de zin van een gebeurtenis, bijv. wanprestatie, een onrechtmatige daad of het toebrengen van schade, dan kan in die overgangssituatie daaraan alleen zijn voldaan doordat die feiten reeds *vóór* dat tijdstip zijn geschied («anterieure feiten» zijn). Bij het voorstellen van artikel 69 is ervan uitgegaan dat het in de regel niet wenselijk is, aan zulke anterieure feiten een nieuw vorderingsrecht te verbinden. Anders echter is het echter als het vereiste een bepaalde, min of meer duurzame, toestand is, die *ten tijde van* de inwerkingtreding bestaat. Zo verbindt artikel 6.1.6.1 aan de hoedanigheid van schuldenaar van een individueel bepaalde zaak, een ten tijde van de inwerkingtreding bestaande toestand, de verbintenis tot het besteden van een zekere zorg – waaruit voor de wederpartij een vorderingsrecht voortvloeit. Uit het vervuld zijn van dit vereiste op het tijdstip van inwerkingtreding moet wèl terstond de genoemde verbintenis voortvloeien. *Tot aan* dat tijdstip vloeide een soortgelijke verbintenis voort uit artikel 1271, doch die verbintenis houdt op met de intrekking van dit artikel; bij de inwerkingtreding van artikel 6.1.6.1 wordt zij door de nieuwe verbintenis opgevolgd. Is artikel 1271 voordat het buiten werking trad, door de schuldenaar geschonden, dan vervallen daaruit verkregen rechten voor de schuldeiser niet (art. 69 onder a), maar wanprestatie nadien kan alleen door niet-nakoming van artikel 6.1.6.1 ontstaan. Om die reden is het geval van artikel 69 onder d beperkt tot verbintenissen die kunnen ontstaan uit anterieure feiten. In het ontwerp hadden deze overwegingen

tot opnemng van artikel 70 lid 2 naast artikel 69 en 70 lid 1 geleid; verwezen moge worden naar de m.v.t. op artikel 70.

c. De Commissie stelt een vraag voor het geval van samenloop tussen artikel 69 onder d en artikel 81 (bekrachtiging). Deze vraag veronderstelt een verbintenis die nietig was onder het oude recht, terwijl de grond tot nietigheid door de invoering van de nieuwe wet wegvalt. Men kan hierbij bijv. denken aan een schenking die onder het oude recht zonder de vereiste notariële akte is geschied terwijl dat vereiste straks bij de invoering van titel 7.3 wegvalt. In deze gevallen van samenloop is het inderdaad de bedoeling dat de bekrachtiging, indien aan de vereisten van artikel 81 wordt voldaan, deroogert aan artikel 69 onder d – dit komt overeen met de ratio der bekrachtiging. Zie voor een vergelijkbaar geval van samenloop artikel 11 van w.o. 19 528; een bijzondere bepaling is daar op haar plaats, omdat de terugwerkende kracht der bekrachtiging in dat geval minder wenselijk is.

Artikel 71

Boven de door de fractie van de P.v.d.A. geopperde zinswending blijf ik ook na overweging de formulering van het ontwerp verkiezen, en wel met het oog op de gevallen waarin de strekking van het beding – dat bijv. de zinsnede «overeenkomstig de wet» bevat – uit het gezichtspunt van het overgangsrecht niet duidelijk is, zoals herhaaldelijk zal geschieden. De formulering van het ontwerp laat dan toepasselijkheid van het nieuwe recht toe, terwijl de alternatieve formulering in dat geval naar oud recht verwijst. Voor het geval dat de strekking – d.w.z. de naar buiten blijkende bedoeling van partijen – wel duidelijk is, lijkt mij geen verschil tussen de formuleringen te bestaan. Anders dan de commissie van de Koninklijke Notariële Broederschap meen ik, zoals in de M.v.A. gemotiveerd, dat toepasselijkheid van het, in het algemeen toch betere, nieuwe recht te verkiezen valt, als partijen blijkbaar niet erg aan het oude hechten.

Artikel 74

1. Het doet mij genoegen dat de Commissie zich na ernstige overweging in het stelsel van het ontwerp kan vinden.
2. Ten aanzien van het nieuwe lid 3 bevestig ik gaarne dat een geding in staat van wijzen is, als partijen de laatste gedingstukken hebben gewisseld en vonnis of arrest is gevraagd. Als de rechter tot voortzetting van het beding beslist, brengt dit mee dat de bijzondere regel van eerbiediging niet geldt; of de eindbeslissing volgens oud of nieuw recht moet worden genomen, moet dan aan de hand van de gewone regels van het overgangsrecht worden beslist.
3. Bij de nota van wijziging wordt een misslag ongedaan gemaakt.

Artikel 75

Het artikel is alsnog aan de (eerste) nota van wijziging aangepast.

Titel 4 – Overgangsbepalingen in verband met Boek 3

Artikel 76

Nu de Commissie de door haar aanbevolen formulering duidelijker acht dan die van het ontwerp en hun strekking dezelfde is, wil ik haar volgen en bij de nota van wijziging die formulering overnemen.

Artikel 81

Ook met het tekstvoorstel der Commissie voor lid 3 van dit artikel kan ik mij verenigen.

Bovendien zou ik de eerste zin van lid 2 van het artikel iets willen verruimen. Deze zin ziet nu op rechtshandelingen die onder het oude recht nietig zijn, doch onder het nieuwe vernietigbaar, zoals rechtshandelingen die onder invloed van misbruik van omstandigheden zijn verricht. Rekening moet echter ook worden gehouden met een categorie rechtshandelingen die onder het oude recht leden aan een tweetal (soorten) gebreken waarvan het ene leidde tot nietigheid en het ander tot vernietigbaarheid, zoals een schenking door een minderjarige zonder de vereiste notariële akte. Het spreekt wel vanzelf dat deze rechtshandelingen vernietigbaar moeten zijn, als onder het nieuwe recht – in casu titel 7.3 – de grond van nietigheid wegvalt. Het verdient aanbeveling dit duidelijker in de tekst van artikel 81 – en wel in lid 2 – te laten uitkomen.

Artikel 88

Naar aanleiding van de vragen van de Commissie merk ik het volgende op.

De eerste zin van lid 1 van dit artikel handhaaft gedurende één jaar het thans in artikel 2014 tweede lid bepaalde; het maakt voor dat jaar inbreuk op de overigens geldende regeling van artikel 3.4.2.3a. Loopt de termijn van drie jaar, in artikel 2014 genoemd, voor een bepaald onvreemd goed binnen dat jaar af, dan gaat het aan het einde van die termijn over op de verkrijger te goeder trouw, en wel op grond van dat artikel 2014, dat immers op dat tijdstip nog voor die situatie geldt. Aldus moet de laatste, door de Commissie gestelde, vraag worden beantwoord.

Loopt de driejaarstermijn van artikel 2014 tweede lid nog aan het einde van het jaar na inwerkingtreding, dan houdt de geldigheid daarvan aan het begin van het volgende jaar op: artikel 3.4.2.3a treedt een jaar na zijn inwerkingtreding daarvoor in de plaats. Voor de goederen die zowel onder de omschrijving van artikel 2014 tweede lid als van artikel 3.4.2.3a lid 3 vallen, betekent dit alleen dat de termijn van het eerste artikel wordt vervangen door die van het tweede. Alleen voor goederen die wel onder de omschrijving van artikel 2014 tweede lid, maar niet onder die van artikel 3.4.2.3a lid 3 vallen, is daarnaast nog een bijzondere voorziening nodig. Deze is getroffen in de tweede zin van artikel 88 lid 1: deze goederen gaan na afloop van het jaar op de verkrijger over. Om die goederen af te grenzen worden die van artikel 3.4.2.3a lid 3 met gebruikmaking van het woord «tenzij» uitgezonderd. Deze term past m.i. bij deze opbouw van artikel 88. De zinswending «zij het», die door de Commissie in overweging wordt gegeven, zou veeleer passen bij een bepaling die, na afloop van het jaar, artikel 3.4.2.3a lid 1 van toepassing verklaart, doch aan zo'n (uitdrukkelijke) bepaling bestaat m.i. geen behoefte en de tweede zin heeft dan ook een andere functie.

Artikel 104

1. Nu de Commissie haar principiële bezwaren tegen dit artikel handhaaft, ben ik na nadere overweging bereid het te vervangen door een dat de regeling van het oude artikel 804 eerbiedigt.

2. Hoewel de tweede opmerking der Commissie hierdoor tot op zekere hoogte haar betekenis verliest, kan wel de volgende toelichting worden gegeven. Artikel 804 heeft betrekking op «verbruikbare zaken». In de literatuur bestaat verschil van mening over de vraag, of daaronder ook geld moet worden begrepen, voor zover zich dat vermengt met het eigen vermogen van de vruchtgebruiker. Houdt deze het geld echter

afgezonderd, dan merkt hij het kennelijk niet als verbruikbaar aan, en valt het dus onder het gewone vruchtgebruik.

Artikel 110

Het lijkt mij niet geheel juist het woord «niettemin» in de tweede zin in te voegen, nu de eerste slechts op de artikelen 3.9.2.10–13, en niet op artikel 3.9.2.14, betrekking heeft.

Artikel 115

Het doet mij genoegen dat de Commissie zich met de overgangsregeling inzake het huurbeding kan verenigen.

Titel 6 – Overgangsbepalingen in verband met Boek 5

Artikel 150

Ik kan de opmerking van de Commissie onderschrijven. Uit de laatste zin van lid 2 vloeit voort dat artikel 3.1.2.7 lid 1 een verkrijger wel beschermt tegen het rechtsgevolg van inschrijfbare, doch niet ingeschreven feiten betreffende «oude zakelijke rechten», die zelf uit de registers kenbaar zijn.

Artikel 163

Hetzelfde antwoord als op artikel 150 past ook hier: het volgt uit de laatste zin van het artikel.

Titel 7 – Overgangsbepalingen in verband met Boek 6

Artikel 182

Het doet mij genoegen dat de Commissie bij heroverweging mijn zienswijze deelt dat een bepaling als artikel 182 niet als algemene regel ook voor onrechtmatige daad passend is.

Artikel 191

1. De instemming der Commissie stemt mij tot voldoening. Aanpassing van bestaande algemene voorwaarden aan de nieuwe wettelijke regeling is een taak die veel zorgvuldigheid en overleg zal vergen. In de besprekingen over het overgangsrecht is vooral door het bedrijfsleven daarom sterk voor een overgangstermijn van drie jaren na inwerking-treding gepleit. Ik zou derhalve gezien de resterende tijd tot de invoering, de termijn nu niet tot minder dan een jaar willen bekorten, zoals de leden van de fractie van de P.v.d.A. in overweging geven.

2. Indien het oude recht algemene voorwaarden in bepaalde gevallen bedreigt met nietigheid – bijv. wegens ongeoorloofde oorzaak – of vernietigbaarheid – bijv. wegens een wilsgebrek – dan zal dit wel steeds geschieden om soortgelijke redenen als die op grond waarvan straks de nieuwe regeling van afdeling 6.5.2A wordt ingevoerd; nietigheid – bijv. wegens strijd met de wet – of vernietigbaarheid – bijv. wegens minderjarigheid – die daarnaast denkbaar is, zal immers wel niet alleen een beding uit een algemene voorwaarde betreffen, maar de overeenkomst zelf met (gehele of partiële) nietigheid of met vernietigbaarheid treffen. Wat daarmee gebeurt, hangt van het nieuwe recht, in samenspel met de artikelen 79–81, af.

Het geval dat de goede trouw zich verzet tegen een beroep op een bedongen algemene voorwaarde, verdient een wat andere behandeling dan de gevallen van nietigheid en vernietigbaarheid. Nietigheid en vernietiging krachtens het oude recht hebben tot gevolg dat het beding van de aanvang af als geheel ongeldig wordt aangemerkt – daarbij past dat vernietiging die daarvoor volgens de nieuwe regeling in de plaats treedt, ook volledig terugwerkt. Of de goede trouw een beroep op een beding in de weg staat, is afhankelijk van een aantal omstandigheden (zoals die door de Hoge Raad enuntiatief plegen te worden aangeduid), en die dan ook individueel worden getoetst, maar die niet de ongeldigheid van het beding zelf tot gevolg hebben.

Dit betekent voor een overgangssituatie het volgende. Beroept een gebruiker van algemene voorwaarden zich op een vóór de inwerkingtreding van afdeling 6.5.2A gemaakt beding op een tijdstip dat meer dan een jaar na die inwerkingtreding ligt, dan kan de wederpartij overeenkomstig die afdeling vernietigen. Was het beding volgens het oude recht niet nietig of vernietigbaar, dan werkt die vernietiging niet verder terug dan tot een jaar na de inwerkingtreding – 1 januari 1993. Meent de gebruiker aan het beding ook rechten te kunnen ontleen over of in de periode voordien, dan is daarop het oude recht van toepassing, en kan de rechter dienovereenkomstig beslissen dat de goede trouw zich, gezien de toen bestaande omstandigheden, tegen dat beroep op het beding voor die eerdere periode verzet. Op de redactie van het tweede lid, die de terugwerking der vernietiging regelt, heeft dit geen invloed.

Titel 8 – Overgangsbepalingen in verband met Boek 7

Artikel 196

1. Het doet mij genoeg dat ook hier de Commissie met de inkorting van de overgangstermijn kan instemmen. Deze termijn voorkomt dat partijen koopovereenkomsten die nog maar geringe tijd na de inwerkingtreding van Titel 7.1 lopen, toch aan het nieuwe recht zouden moeten aanpassen. Het laten vallen van die termijn, zoals de leden van de fractie der P.v.d.A. in overweging geven, zou daarom wel bezwaar hebben.

2. Het is inderdaad de bedoeling – en het volgt ook uit de formulering van de tweede zin van lid 3 van het artikel – dat afd. 7.1.8 mede van toepassing is op uitoefening van het reclamerecht wegens een vóór de inwerkingtreding aangevangen wanprestatie. Dit is inderdaad een uitzondering op artikel 182, dat overigens op zichzelf voor het geval van schadevergoeding een uitzondering op de regel vormt. De regel van artikel 182 wordt door praktische overwegingen gemotiveerd; zo loopt ontbinding van de overeenkomst onder het oude recht anders dan onder het nieuwe, en zijn ook de gevolgen van overmacht anders. Zo heeft ook de nu voorgestelde regel voor het reclamerecht, die hiervoor de hoofdregel van onmiddellijke werking herstelt, redenen van praktische aard. Enerzijds gelden de gronden voor de regel van artikel 182 niet voor het reclamerecht. Is anderzijds op het tijdstip van inwerkingtreding het reclamerecht nog niet uitgeoefend, hoewel dat mogelijk zou zijn geweest, dan heeft het niet veel goede zin de uitoefening na die inwerkingtreding nog aan de regels van het oude recht te binden. In wezen is er niet veel verschil, afdeling 7.1.8 biedt veeleer een meer moderne en systematische regeling. Men kan de nu voor het reclamerecht voorgestelde overgangsregeling vergelijken met die voor vernietiging, waarop na de inwerkingtreding eveneens het nieuwe recht terstond van toepassing wordt, ook al was onder het oude vernietiging reeds mogelijk geweest; slechts is bij het reclamerecht de termijnenregeling van artikel 72–73a niet van toepassing.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes